

אם ישיבות ההסדר. תשי"ד-תשע"ח

אשכולות

הצילון השבועי של תלמידי ישיבת כרם ביבנה

פרשת קרח

גליון 465 | ב' בתמוז תשע"ח
(שנה שתיים-עשרה)

19:27 כניסת שבת
20:33 צאת שבת
08:20 סזוק"ש מג"א

הפנקס פתוח, והיד רושמת

אורי רוזנבלט

כמו בכל סיפור טוב, ישנו 'גיבור הסיפור' אשר מוביל את העלילה וישנו ה'אנטי-גיבור' (ה'נבל' אם תרצו) שמנגח את גיבור הסיפור לאורך פרק-תקופה-מהלך מסוים.

אמנם בפרשתנו נתקלים אנו באותם שני 'אנטי-גיבורים', ולא בפעם הראשונה במקרא.

משה כמובן הוא גיבור סיפורנו, וההיסטוריה שלו עם דתן ואבירם, חוזרת הרחק לאחור עד לימינו במצרים כנער בביתו של פרעה. כבר אז אומר המדרש (רבה, על שמות ב, ג, יג) כי אותם 'שני העברים הניצים' היו דתן ואבירם, והם אלו שהפיצו את הדבר כמאמר הפס' "להרגני אתה אומר כאשר הרגת המצרי" (שם, יד) מה שגורר את בריחתו של משה ממצרים.

בפעם הבאה שנתקל בהם משה, מדובר על מעשה המן כאשר משה מביא את דבר ה' בציווי מפורש שלא להותיר ממנו עד הבוקר, והכתוב מעיד (שמות טו, כ) "ולא שמעו אל משה ויותירו אנשים ממנו", ומביא רש"י את המדרש שהאנשים שהותירו מן המן היו דתן ואבירם.

בהמשך, נתקל בהם שוב משה בהיעדרו - בחטא העגל, כאשר ניגשים אל אהרן כל העם ואומרים לו (שם לב, א) "קום עשה לנו אלהים" מהטעם - "כי זה משה האיש... לא ידענו מה היה לו", ומביא המדרש כי גם שם ידם של דתן ואבירם הייתה במעשה, ומתוך דברי הרמב"ן על פרשתנו (במדבר טו, טו, ד"ה 'אל תפן אל מנחתם') ניתן להסביר לכך זכות, שכוונתם הייתה להגיע לכהונה בעקבות 'מותו' של משה וחלילה שלא נתכוונו להחטיא את כל העם בחטא העגל. ויש מה לפרש עוד בחטא העגל עצמו סיפור המעשה ואכמ"ל.

לפני שניגע במפגש (שמה יותר נכון לומר בהיעדר המפגש) האחרון שבין משה לדתן ואבירם, צריך לעמוד על השאלה המתבקשת: מה הביא את דתן ואבירם להתייצב כנגד משה בכל פעם בה יכלו לעשות זאת? מהו אותו גורם המושך אותם דווקא לצד השלילי שאינו תומך במעשיו של משה בכל הזדמנות אפשרית?

ראשית, אין לנו להסביר אלא כי זוהי ידו המכוונת של רבש"ע הדוחפת אותם למעשים אלו.

שנית, ננסה להבחין בדרך הפעולה שלהם, ומתוך כך להבין (כפי שרמזתי גם לעיל) כי כוונתם היא לטובה כמובן.

דתן ואבירם דבקים במציאות, ובתפיסת עולם של התיישרות לפי המציאות הקיימת.

כאשר פוגשים אותו במצרים, משה אינו מופר להם כלל ועל כן מבקשים למוסרו למלכות על אותה העבירה שעבר. הם אינם יודעים כי יד' ה' נמצאת בזה לטובתו של משה.

במן - החשש הגדול של האדם הוא שלא יהיה לו מה לאכול למחרת, ולכן כיוון שלא יודעים לסמוך על כך בעיניים מציאותיות - מותירים מהאוכל של היום גם למחר. ואמנם זה כנגד ציווי של משה.

בחטא העגל - המציאות מותירה להם את הברירה של העמדת תחליף כלשהו למשה, ומאחר והוא כמקשר בין העם לבין האלוקים איננו, הם מציעים כביכול את עצמם לתפקיד זה (לא ניכנס לסיבה שהובילה אותם להצעה זו).

וכאן אנו מגיעים למעשה האחרון בפרשתנו.

מתוך טיעוניהם של דתן ואבירם המסרבים להגיע אל משה (במדבר טו, יג), אנו שוב מבחינים בתפיסת המציאות שלהם: מתים מישראל בקברות התאוה ובחטא העגל והמרגלים, משה לוקח לעצמו מלכות ולאחיו נותן כהונה, במקום להגיע לארץ המובטחת הם בדיקו קיבלו בשורה קשה של אי כניסתם לארץ (ודחיית הכניסה בכלל ב-38 שנים). מכאן ברורות הטענות שהם מעלים כלפי משה במציאות הקיימת.

אולם עלינו להבין, כי סופם מעיד עליהם מה היה חסר בתפיסה זו.

כאשר אין האדם מאמין כי הקב"ה בוחר באחד להוביל את העם ולנתב דרכו את דבריו אל העם - אזי כל תפיסת המציאות שלו שגויה מיסודה, והוא אינו יכול להבין את מציאותו וציווי ה' בעולם כלל.

מלא טוב

לרב בנימין בארי

לרגל הולדת הנין

לזב פופקו

לרגל ארוסיו

ליחזקאל רבינובין

לרגל נישואיו

קוד באתר: 8109

העלון יוצא לאור ע"י

ישיבת כרם ביבנה

www.KBY.org.il

לתגובות ולהארות:

eshckolot@gmail.com

מערכת אשכולות

איתיאל סופר

יעקב אביעד דואני, יאיר משה אטינגר

השאלה*

ראובן היה אמור לעבור טיפול רפואי, ולאחר התייעצות עם רופא מומחה הובהר לו שיצטרך לעבור ניתוח מסובך. ראובן נזכר שיש לו ביטוח רפואי ובדק את האפשרות לעבור ניתוח ברפואה פרטית, שעולה הרבה יותר. הוא בדק עם סוכן הביטוח שלו שהיה גם קרוב משפחתו, ושאלו אם הביטוח מכסה את המקרה הזה, והסוכן אמר לו שאכן הביטוח משתתף בהוצאות, ויש השתתפות עצמית של 10,000 ש"ח מתוך 25 אלף ש"ח שעולה הניתוח ברפואה פרטית. ראובן התרצה והסכים לעבור הניתוח ברפואה פרטית.

הניתוח עבר בהצלחה, אך התברר שהביטוח לא כיסה את המקרה של ראובן, וראובן קיבל חשבונת על סך 25 אלף שקלים. ראובן תבע את סוכן הביטוח וזה האחרון השיב לו שאכן רימה אותו, כיוון שידע שהוא קמצן ולא ילך לרפואה פרטית אם ישמע את המחיר, ומאחר שדאג לבריאותו - כי ידע שזה ניתוח מסובך - נאלץ לשקר כדי שילך לרפואה הפרטית ולא יחסוך בהוצאות.

יש לדון, אם ראובן יכול לתבוע את סוכן הביטוח בהוצאותיו המיותרות.

נזק בדיבור

ראשית יש להקדים, שמצאנו מקרים שאדם מתחייב על נזק שנוצר ע"י דיבורו ולא רק על נזק שעושה בידיו. והיכן מצאנו זאת?

הגמרא בב"ק (צט ע"ב) אומרת שאם לווה רצה להחזיר למלווה את כספו והמלווה רצה לפני כן לבדוק עם שולחני שהמעות אינן מזויפות. הלך המלווה לשולחני שאישר לו שהן אינן מזויפות והתברר אח"כ שטעה - הדין הוא שאם השולחני הוא אומן בקי, פטור, אם עוד לא קיבל תשלום, ויסוד הפטור הוא מדין אונס, ואם אינו בקי - הדין הוא שחייב. עוד מספרת הגמרא שם, שר"ל שאל את רבי אליעזר אם המטבעות מזויפים, וענה לא שאינם מזויפים. אמר לו ר"ל שהוא סומך עליו לקבל את המטבעות. והסבירה הגמרא שאם רבי אליעזר יטעה הוא יתחייב ע"פ יסוד החיוב של דינא דגרמי - שפירושו שאם רק בגלל שסמך עליו לקח המטבעות ישנו חיוב מדין גרימת נזק.

וסיכם השו"ע להלכה את הדינים בהלכות אומנים (שו, ו), שאם האומן קיבל שכר על מלאכתו - אע"פ שהוא בקי צריך לשלם אם טעה, ואם הוא עובד בחינם - פטור, והוא שיהיה בקי שלא צריך להתלמד - שמוגדר כאנוס. ואם לא בקיא - שיש לו עוד להתלמד, צריך לשלם גם כשעבד בחינם, וזה בתנאי שיאמר מבקש חוות הדעת לנותן חוות הדעת שעליו הוא סומך, כלומר שמוכן לקבל אחריות על הצעתו, או שהסיטואציה מראה שלא התכוון השואל ללכת למישהו אחר.

א"כ ראינו שמי שאינו בקיא מתחייב בדיבורו בלבד, במידה ושואל העצה סומך עליו. והוא הדין לכאורה למקרה שלנו, כיוון שסוכן הביטוח נתן עצה שאינה הוגנת יתחייב בדיבורו.

שיטת המרדכי

אבל לכאורה ניתן לפטור את סוכן הביטוח.

מובא בגמרא (בבא בתרא ל ע"ב): ראובן ראה את שמעון יושב בקרקע שלו. שמעון טען שקנה את הקרקע מלוי וישב בה כבר שלש שנים (חז"ל תיקנו שאדם אינו צריך להציג שטר אם יש בקרקע ג' שנים ולא מחו

בו, משום שאין אדם שומר על שטרו יותר מג' שנים), וענה לו ראובן שלוי הוא גזלן וממילא החזקה אינה טובה. השיב לו שמעון שיש לו עדים שבזמן הקנייה שאל את ראובן אם לקנות את הקרקע והמליץ לו לקנות, משמע שגילה דעתו שאין הקרקע שלו. וענה לו ראובן: נכון, באמת אמרתי לך לקנות את הקרקע מלוי הגזלן, אבל לא בגלל שאין הקרקע שלי אלא להיפך - כי יותר נח היה לי לגבות ממך מאשר לגבות מהגזלן שהוא גברא אלמא. ואמרה הגמרא שטענתו מתקבלת וצריך להשיב הקונה לבעלים המקורי את הקרקע וללכת לתבוע את כספו מן הגזלן.

ושאל על כך המרדכי, מדוע שמעון צריך לחזר אחר כספו מן העבריין, ואינו רשאי לתבוע את ראובן, הרי הוא גרם לו נזק ישיר בדיבורו שאמר לו ללכת לקנות הקרקע, ולעיל בגמ' ב"ק לגבי הראה מעות לשולחני קי"ל כר"מ שיש חיוב על דינא דגרמי?

ותירץ המרדכי, שיש חילוק בין המקרים: במקרה של השולחני - ברגע שהשולחני אמר שהמעות אינן מזויפות - המלווה חייב לקבל את הכסף מן הלווה, ואינו יכול להגיד לו שיחכה עד שימצאו מישהו אחר לבדוק את הכסף, ולכן במקרה כזה השולחני חייב. אבל כאשר יעץ לו לקנות את הקרקע - הוא אינו מחויב לקנות את הקרקע ע"פ חוות הדעת הזו, ולכן ראובן שנתן את העצה פטור מתשלומין לשמעון.

ולפ"ז יוצא שבמקרה שלנו יש מקום לפטור את סוכן הביטוח, משום שהמבוטח לא היה חייב לשמוע לעצתו וללכת לטיפול רפואי פרטי.

סמיכות דעת על היועץ

אבל יש לדחות ראייה זאת, משום שמצאנו (כפי שיובא להלן) שגם במקום שיש אופציה לשואל להחליט החלטה אחרת - עדיין יש אחריות לנותן העצה כאשר נראה בעליל שההחלטה מתבצעת בעקבות דבריו וברור לכל שסומכים עליו. הקריטריון היחיד שיש לבחון כאן - האם סמך על נותן העצה או לא. ולפי זה כוונת המרדכי בחילוקו היא כך: הטעם שהשולחני חייב, מפני שברגע שאין למלווה ברירה אלא לקבל את עצת השולחני - גילה דעתו שהוא סומך עליו (סימן ולא סיבה), ואילו במקרה של הקרקע אין הוכחה שסמך עליו לקנות ולא ישאל אדם אחר, ולכן פטור.

והוכחה לכך שחייב גם כשאין מחויבות לקבל עצה, אם ברור שסמך על נותן העצה, ע"פ הרמ"א בהלכות ערב (קכט, ב) שכתב שאם ראובן מבקש הלוואה משמעון, ושמעון בירר עם לוי אם אפשר לסמוך על ראובן שיחזיר, ולוי אישר זאת, ואח"כ התברר שאין לראובן מה להחזיר - לוי חייב גם אם לא היה ערב, משום שראובן סמך על דעתו.

והביא הש"ך (שם, ס"ק ז) את מקור דברי הרמ"א בתשובת מהרי"ו (סימן פ), שם מוכח שמיידי שסמך על לוי להלוות לו וגם לוי יודע שסמך עליו, וזה מש"כ הרמ"א ששני הצדדים יודעים שע"פ עצת לוי תהיה הלוואה. ודומה הדבר למה שכתב השו"ע לעיל (סימן שו) שהתנאי לחייב ע"פ דיבור הוא ששני הצדדים יודעים שלא ילך השואל לאדם אחר, אלא הכל ייקבע ע"פ נותן העצה.

הש"ך חזר על יסוד זה בס"ק יב, שאף לדעת המרדכי שראינו לעיל, החיוב לא נובע מכך שחייב לפעול ע"פ מה שאמר השולחני אלא החיוב נובע מכך שסמך עליו, וכפי שנתבאר. ולכן ראינו לעיל בגמרא בב"ק (צט ע"ב) שר"ל אמר לרבי אליעזר "חזי דעלך קא סמיכנא" - שזה התנאי להתחייב בדיבור.

* השיעור נכתב ע"י אחד התלמידים, ע"פ הבנתו ובאחריותו.

ולפי מה שנתבאר עד כה, לכאורה במקרה שלנו יצטרך סוכן הביטוח לשלם, כי גרם נזק וודאי.

הגדרת "נזק"

אבל יש לדחות כל זאת ונראה שהוא לא יצטרך לשלם, משום שבפועל לא נגרם לחולה שום נזק, שהרי קיבל תמורה ממונית למה שהוציא (ניתוח ברפואה פרטית), ו"נזק" מוגדר דווקא כשנגרם הפסד ממוני – שממונו נחסר ללא תמורה למוצר.

למשל, בשו"ת זקן אהרן (ק"י ז) הביא את הסיפור הבא: מעשה בשני שותפים שהיה להם עסק לניסור עצים, והיה סוחר שמספק להם עצים. יום אחד פנה אליהם הסוחר וסיפר להם שהמציאו מכונות המנסרות לבד, והמליץ להם לקנות מכונה במקום לנסר ביד. השותפים חששו שהמכונה יקרה מידי עבורם, אבל הוא הרגיע אותם שיספק להם יותר עצים וכך הם יצליחו לעמוד בזה. הם השתכנעו לקנות, ואחר שהגיעה המכונה הסוחר לא הגיע עם העצים המובטחים. הם שאלוהו היכן הוא ואמר להם שהוא כבר קנה מכונה בעצמו ולכן לא צריך אותם יותר. הלכו השותפים ותבעוהו בביה"ד שגרם להם הוצאה מיותרת לקנות מכונה, ופסק להם ביה"ד שהסוחר פטור לחלוטין, משום שכפי שלא גרם להם כל נזק – אלא הם שילמו על מוצר וקיבלו את תמורתו המלאה. אמנם ברור שהמעשה אינו ראוי מוסרית, אבל מבחינה משפטית לא ניתן לחייב במקרה כזה.

למעשה

מאחר שהטיפול שקיבל החולה היה שווה את הסכום ששילם, סוכן הביטוח לא גרם נזק לחולה והדין הוא שפטור מתשלום.

מקרה נוסף מובא בהגהת הרמ"א בהלכות דינים (יד, ה), שאם התובע אמר לנתבע שרוצה שהדין שלהם יהיה בבי"ד פלוני וסיכמו על תאריך, ובאותו יום שסיכמו הנתבע לא הגיע – הנתבע חייב לפצות את התובע על פי דיבורו, שסמך עליו להגיע לביה"ד והפסיד בגללו יום עבודה והוצאות הגעה.

האם כוונתו להרוויח

ישנה נקודה נוספת בהקשר לגרימת נזק בדיבור. הרמב"ם כתב בהלכות זכיה ומתנה (ו, כד) שאם אדם התחתן והוציא הוצאות על חתונה והכלה לא הגיע לחתונה – הכלה מתחייבת לשלם על הוצאותיו, כי ע"פ דיבורה שסמך עליה הוציא הוצאות על החתונה.

הראב"ד הקשה על דברי הרמב"ם, וטען שפטורה, משום שהמקרה דומה לקונה זרעוני גינה שלא צימחו, שהמוכר צריך לשלם רק על הזרעים ולא על כל ההוצאות הנוספות שהוציא הקונה בהצמחת הגרעינים [המקור בגמ' (בבא בתרא צב ע"א) ונפסק בשו"ע (רלב סעיף כ)], והוא הדין בחתונה, שאין חיוב על גרימה של נזק.

ובכסף משנה כתב שיש לתרץ את הרמב"ם ולחלק בין המקרים: בזרעים – אדם רוצה להרוויח, ואילו בחתונה – אין לאדם מטרה להרוויח אלא להוציא הוצאות חתונה כמו שנוהגים.

ומה הנפק"מ אם כוונתו להרוויח או לא?

ביאר הגאון רבי עקיבא איגר בתשובה (סי' קלד), שכאשר אדם משקיע כדי להרוויח – אין ודאות שירוויח, כי אולי הזרעים לא היו צומחים מסיבות נוספות, ולמרות שזה לא שכיה, כדי לחייב אדם בגרימת נזק צריך נזק ודאי. אבל כשהכלה לא באה – הנזק ודאי, ולכן קיים חיוב על גרימת נזק.

פיוני הלכה

כוסות הם חייבות למרות שזה מצוות עשה שהזמן גרמא, כי הפטור בסוכה לא נבע מזה ואין מקום להשוואה.

הרמב"ם (סוכה ו, א) הביא את דברי הגמ' להלכה וז"ל: "נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה טומטום ואנדרוגינוס חייבים מספק וכן מי שחציו עבד וחציו בן חורין חייב קטן שאינו צריך לאמו שהוא כבן חמש כבן שש חייב בסוכה מדברי סופרים כדי לחנכו במצות".

מצינו בדברי רז"ל את הטעם לפטור נשים ממצות עשה שהזמן גרמא:

כתב האבודרהם וז"ל: "לפי שהאישה משועבדת לבעלה לעשות צרכיו וכו' לפיכך הבורא ממצותיו כדי להיות לה שלום עם בעלה וגדולה מזו מצאנו שהשם הגדול הנכתב בקדושה ובטהרה נמחה על המים כדי להיות לה שלום בין איש לאשתו".

הכלבו (הל' מילה ריש סי' עג) הביא טעם נוסף: "לפי שהנקבה היא לעזר הזכר ואל אישה תשוקתה והוא ימשול בה וכו' היא סיבה ג"כ שהיא פטורה מכל מעשהו"ג כי אילו היתה טרודה לעשות המצווה בזמנה היה הבעל בלא עזר בזמנים אלו והייתה הקטטה נופלת בהם ותסור הממשלה המכוונת לתועלתו ולתועלתה", עיי"ש.

נחלקו הראשונים האם אשה רשאית לברך במקרה שרוצה להחמיר על עצמה ולקיים מעשהו"ג:

מצות עשה שהזמן גרמא צוריאל בן-שימול (א')

תנן "נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה" (סוכה כח ע"א). המשנה מייעט נשים עבדים וקטנים ממצות סוכה, למרות שבהו"א היה אפשר לומר שאדם עושה סוכה כבית, מה בית איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו.¹

והקשו התוס' בפסחים (קח ע"ב) מדוע בארבע כוסות חייבו חז"ל את הנשים ואמרו הואיל והם היו באותו הנס, ואילו בסוכה אף שהם היו באותו הנס שנאמר "בסוכות הושבתי את בני ישראל" (ויקרא כג, מג) לא חייבו חכמים את הנשים בסוכה. ותיצרו, שטעם זה אינו מועיל רק במצוות שתקנו חכמים, אבל במצוות דאורייתא אין מועיל טעם זה.

והלבוש (תרמ, א) הוסיף לבאר שבמצוות דרבנן עשו חכמים חיזוק לדבריהם יותר משל תורה ולכך חייבו בהם גם את הנשים כדי שלא יהיה זלזול במצווה זו.

ישנו טעם נוסף שמצאנו בפרי חדש (תרמ, א) שנשים תהיינה פטורות ממצות סוכה: כיוון שהפטור של נשים ממצות סוכה לא בא מהכלל ש"כל מצוות עשה שהזמן גרמא"², אלא מהלכה למשה מסיני מיוחדת לפטור את הנשים, וכיוון שהתורה מייעטת בפירוש³ לא רצו חכמים לחייבן, בניגוד לארבע כוסות שאין על זה מיעוט מפורש, ולכן בארבע

¹ כהעמדת רבא בהו"א (כח ע"ב).

² ע"פ הגמ' ברכות (כ ע"ב).

³ מהלימוד של 'האזרח', שהאות ה"א מיותרת. וז"ל: "מנא הני מילי? - דתנו רבנן: אזרח - זה אזרח האזרח - להוציא את הנשים" (סוכה כח ע"א).

⁴ וכך הובא ברי"ף (יב ע"ב בדפי הרי"ף) ומרן השו"ע (תרמ, א) פסק כך להלכה.

תנן קידושין (לא ע"א) "גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה", ובתוד"ה 'דלא' (שם) מובאת דעת ר"ת אשר פסק ע"פ הגמ' הזו שנשים מברכות על מצוות עשה אף שפטורות לגמרי. וכך גם מובא בחידושי הרמב"ן והרשב"א והריטב"א והר"ן (שם). ור"ת אזיל לטעמיה (ר"ה לג ע"א) ופסק שרשאיות הנשים לברך על כל מצות עשה שהזמן גרמא כשרוצות לקיימן, אף על פי שהן פטורות ממצות אלו, הואיל ומקבלות שכר על עשייתן.

אולם דעת הרמב"ם (בפ"ג מהלכות ציצית ה"י⁵) שאין הנשים מברכות על מצוות עשה שהזמן גרמא כיון שפטורות הן ממצוות אלו.

גדולה מזו דעת רבינו ישעיה הראשון שיש איסור בל תוסיף לנשים שמקיימות מצוות עשה שהזמן גרמא, ואם מברכות עוברות על איסור "לא תשא את שם ה' אלהיך לשווא", שברכה לבטלה היא.

⁵ וכ"כ בפ"ו מהל' סוכה ולולב ה"ג.

וכן פסק מרן בש"ע (א"ח סימן יז ותקפט) שאין הנשים רשאיות לברך על מצוות עשה שהזמן גרמא. וכן פסק הפרי חדש (תקפט. ו) שאסור לנשים לברך על מ"ע שהזמן גרמא.

אלא שהרמ"א בהג"ה שם כתב שמנהגם שהנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא. וכן פסק המשנה ברורה, כשרוצין לישב בסוכה נוהגות הנשים לברך, אך אחרים לא יברכו להן אפילו אין יודעות בעצמן.

אמנם גם מפוסקי אשכנז יש שנהגו למחות בנשים המברכות על הלולב או על הסוכה,⁶ וכן פסק הגר"ע יוסף בשו"ת יחוה דעת (חלק א סימן סח), וכן נפסק בילקוט יוסף (סי' תרלט) ובאור לציון (ח"א סי' ל) שנשים לא יברכו על מצוות עשה שהזמן גרמא. וכל אחד יעשה כרבותיו וכמנהגו.

⁶ ע"י בשות יחוה דעת חלק א סימן סח, שמביא באריכות את רשימת גדולי אשכנז הסוברים כך.

לויים - חובות וזכויות עב"ץ

נקרא בהתבוננות בפרשה, שלעם ישראל הוקשה -
הלא אם נקרב לקדושה, תמנו לגווע במיתה קשה!

ומיד לאחר מכן קיבלו, תשובה מאת הבורא בדחילו.
רבים ניסו והשכילו, ולבאר התשובה הואילו.

אך דעתי לא התיישרה, ולא הבנתי התשובה:
מה הועילה התורה בהשיבה, שלויים ישאו עוון הקורבה¹.

נראה שרצה הא-ל, להבהיר לעם השואל,
שבבחירת לוי לעבודת האריאל, אחריות נתן לו על עם ישראל.

הסירה הצאת

כלומר, ששבט לוי התייחדו, ולשירות העם הם נועדו,
על כן הם יזהרו ויעידו, שלא יקרבו העם ולא ינודו.

אך מיד סמך לזה הענין, מתנות הכהונה והלויה בקנין,
הלא הם כ"ד במנין, לעובדי המקדש ושומרי הבנין².

כלומר, שבכך השיב היוצר, שלוי הוא שיבוא אל החצר,
והעם יאלץ את רגלו להצר, כי במ בחר לשרתו הנוצר.

וללויים אין זה עול ונטל, לשמור על העם מקטל,
ולשכר הטרחה לוי יהא נוטל, מתנותיו, כדין כל חוגר ג'רטל³.

² דהיינו, תשובת הבורא מעולה ושלמה - באמת יקשה לעם ישראל בפני עצמו להישמר מלהיכנס למקדש, על כן אמר הוא לבני לוי שישמרו את משמרת הקודש שלא יכנסו זרים, וזוהי מטרתם ותפקידם בנוסף, וכשכר על זה טרחתם והאחריות הגדולה המוטלת עליהם יקבלו הם מתנות כהונה מכל העם, כשכר על השמירה והדאגה לצרכים הרוחניים של העם.

¹ העם שואלים בצדק - "האם תמנו לגווע?" ומבאר רש"י שלא ידעו האנשים להיכן מותר ולהיכן אסור להיכנס ויכולים להתחייב מיתה בלא משים. ותשובת הבורא לעבדו למשה, שהלויים ישאו את עוון המקדש והם צריכים לשמור את משמרת הקודש; וכי הלויים 'אשמים' בחוסר הזהירות של העם? היה לו לומר להם שיזהרו ביתר שאת מפאת קדושת המקדש וכדו', ולא לתלות הדבר בלויים!

נפסי בשאלתי

שאלות על הפרשה ר' דניאל בוחבט

א. טז, א: רש"י - "ומה ראה קרח לחלוק עם משה? נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל" וכו'. קשה, שהרי בפס' ז' פירש רש"י "קרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר בשבילו אני נמלט" וא"כ מה היתה טעותו של קרח, ולמה רש"י פעם הביא טעם זה ופעם טעם אחר. (ר' אליהו ברכה)

ב. טז, ו-ז: "וידבר אל קרח ואל כל עדתו... זאת עשו קחו לכם מחתות.. ותנו בהן אש..." - מדוע הם מקשיבים למשה, הרי הם באים לחלוק עליו ולומר שהוא לא באמת שליח ה' וממציא דברים מעצמו, וא"כ מבחינתם אינו יכול לתת להם הוראות מה לעשות, והיה להם לומר שיבחרו הם בעצמם את ה"מבחן" מי הקדוש.

ג. טז, כה: "ויקם משה וילך אל דתן ואבירים וילכו אחריו זקני ישראל". וקשה, למה לא חשש משה רבינו שרק יחמיר את המצב, כמו המסופר ביומא פז ע"א שעל כך אמר רב הונא לרב "אזיל אבא למיקטל נפשא", ובאמת כך היה בסוף.

ד. יז, יא: "ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה... ויקח אהרן... וירץ אל תוך הקהל... ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה". והזוהר חדש על רות מביא פס' זה ואומר "כָּל זֶה צָרִיךְ לוֹ לְמַשֶּׁה לְטָרְחָה. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי בְּמִצְרָה - הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גוֹרֵר, וְהוּא מְבַטֵּל אֶת הַמִּגְפָּה" [שם מסופר שרשב"י ביטל מגפה שהיתה בלוד במאמר פיו לבד]. ובאמת הדבר תמוה - וכי רשב"י יותר גדול ממה רבינו אשר לא קם נביא [וכ"ש פחות מנביא] בישראל כמשה?